

Aulikki Kuisma

Loimijokivarren itäpuolella

Huittisten Korkeakoski Osa 2

Huittisten Korkeakoski

Osa 2

Loimijokivarren itäpuolella

Aulikki Kuisma

Huittisten Korkeakoski

Osa 2

Loimijokivarren itäpuolella

© 2022 Aulikki Kuisma

Kustantaja: Aulikki Kuisma Oy, Huittinen, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-69798-3-0

Sisältö

Korkeakosken kylän synty	7
Elämää Korkeakoskella	15
Korkeakosken kylän keskustaa	25
Loimijoki ja sen seitsemän koskea	63
Loimijoen kalasto	79
Vanhakosken metsät	83
Vanhakosken lehtoalueen puita	85
Vanhakosken lehtoalue ja luontopolku	97
Vanhakosken lehtoalueen linnusto	125
Vanhakosken lehtoalueen kasvillisuus	131
Loimijokivarren maatalous	147
Loimijokivarren jätevesiosuuskunta	159
Korkeakoskentien turvallisuus	165
Ajankohtaista myös Korkeakoskella	181
Kirjallisuutta, lähteitä, lisätietoa	187

Korkeakosken kylän synty

Tunnetun legendan mukaisesti Korkeakosken kylä syntyi aikojen alussa, kun valo erotettiin pimeydestä ja taivaan kansi sai muotonsa. Vedet kokoontuivat yhteen paikkaan muodostaen meren. Maa alkoi versoa vihreyttä. Aurinko nousi taivaalle valaisemaan päivää ja kuu yötä. Vedet alkoivat kuhista eläviä olentoja ja linnut lentävät taivaankannen alla. Niin syntyivät myös kaikki eläinten lajit.

Perimätiedon mukaan Korkeakosken kivet ja kalliit ovat monia vuosia sitten olleet sulassa muodossa. Kivimassat olivat purkautumisensa jälkeen pitkään syvällä maanpinnan alapuolella kovassa puristuksessa ja kävivät läpi erilaisia muutoksia ennen kuin niistä muodostui vankka kallioperusta. Mahdollisesti kivimassat muodostivat täälläkin vuoristoa ja tulivuoria. Joet uursivat laaksoja ja rapautuminen kulutti kallioiden pintoja. Näiden kuluttavien voimien ansiosta ilmeisesti vuorijono tasoittui ja sulat, sittemmin jähmettyneet kivimassat pääsivät muodostamaan maanpinnan. Näin muodostui kova kallioperusta.

Jääkaudella Korkeakosken yli liukui kenties kilometrejä vahva jääpeite, joka kuljetti pois kaikki irtonaiset maakerrostumat. Luoteesta päin tullut mannerjäätikö pyöristi ja tasoitti kallioiden sivuja ja kasasi louhikkoja ja kivikkoja. Kenties myös maanjäristykset rikkoivat kallioperustaa. Mannerjäätikön puhdistamat laaksot täyttyivät irtaimilla

maalajeilla. Sellainen on esimerkiksi viljelytasanko, jossa kallioperä on syvällä irtonaisten maakerrosten alla. Jäätikön kasaamalla karimaalla, kivikkoisella soramaalla, kasvaa tänä päivänä laajoja metsäalueita.

Jään vetäydyttyä ja hävittyä Huittisista, paikkakunta oli kokonaan veden alla. Korkeakoskella veden vahvuus oli perimätiedon mukaan noin sata metriä. Maa rupesi hiljalleen nousemaan ja tämä nouseminen jatkuu yhä, joskin hidastuneena. Maankohoaminen johtui siitä, että jääkautisen mannerjään paino oli työntänyt maankuorta alaspäin ja jään sulamisen jälkeen maa alkoi kohota alkuperäiseen asemaansa. Tähän kylmään ja syvään jäämereen laskeutui savia ja muita vesikerrostumia, joilla on tärkeä merkitys Korkeakosken peltojen viljavuudelle ja viljelykelpoisuudelle.

Itämeri muuttui jääkauden lopussa suureksi sisäjärveksi, Ancyclusjärveksi. Siten alkoivat pikkuhiljaa muotoutumaan Huittisten alueen ominaispiirteet. Valtameren suolaista vettä tunkeutui näille seuduille ja järvi muuttui suolaiseksi. Alkoi ns. Litorinameren aika, jolloin Korkeakosken tasangolla yli kymmenen metriä syvä meri. Huittisten selälle laski useita jokia, joista huomattavimpia olivat Loimijoki ja Punkalaitumenjoki, jotka molemmat laskivat suoraan selälle. Kokemäenjokea ei tuolloin vielä ollut olemassakaan.

Jääkaudesta on muistona, Vanhakosken lehtoalueen hiidenkirnu, joka on kallioon muodostunut lieriömäinen kuoppa.

Se on muodostunut jääkauden sulamisveden pyörittäessä isoa kiveä tai kiviä paikallaan, jolloin ne ovat kaivertaneet kallioon symmetrisen ja sileäreunaisen kolon. Virta on ollut korkea pitääkseen suuret kivet poissa kirnun suuaukolta ja riittävän kova viskoakseen pienet kivet virran mukaan, jotta nämä eivät täyttäisi kirkua.

Luonto ei ole muuttumaton, vaan jatkuvien, nopeiden ja hitaiden muutosten alainen, arvaamaton ympäristö. Nykyiset luonnonsuhteet ovat pitkän kehityksen tulosta. Vuoden ja vuorokauden vaihtelut ovat ihmisen elintoiminnan säännöllisen rytmien muodostaja.

Jääkauden jälkeinen aika loi ihmisen elintoiminnan perusedellytykset. Loimijoen varren vuraat viljelykset sijaitsivat näillä savikoilla, joita tällöin laskeutui lainehtivan veden pohjalle. Kenties näistä aikojen perusteella monet peltolohkot ovat saaneet nimensä. Tällainen on esimerkiksi Hurrin tilan Savikko-niminen peltoalue.

Meren perääntyessä ilmasto muuttui ja ensimmäiset kivi-kautiset asukkaat asettuivat asumaan Huittisiin. Korkeakoskea pidetään Huittisissa Karhiniemen, Kirkonkylän, Loiman kylän, Sammun ja Nanhian ohella yhtenä paikkakunnan vanhimmista kylistä.

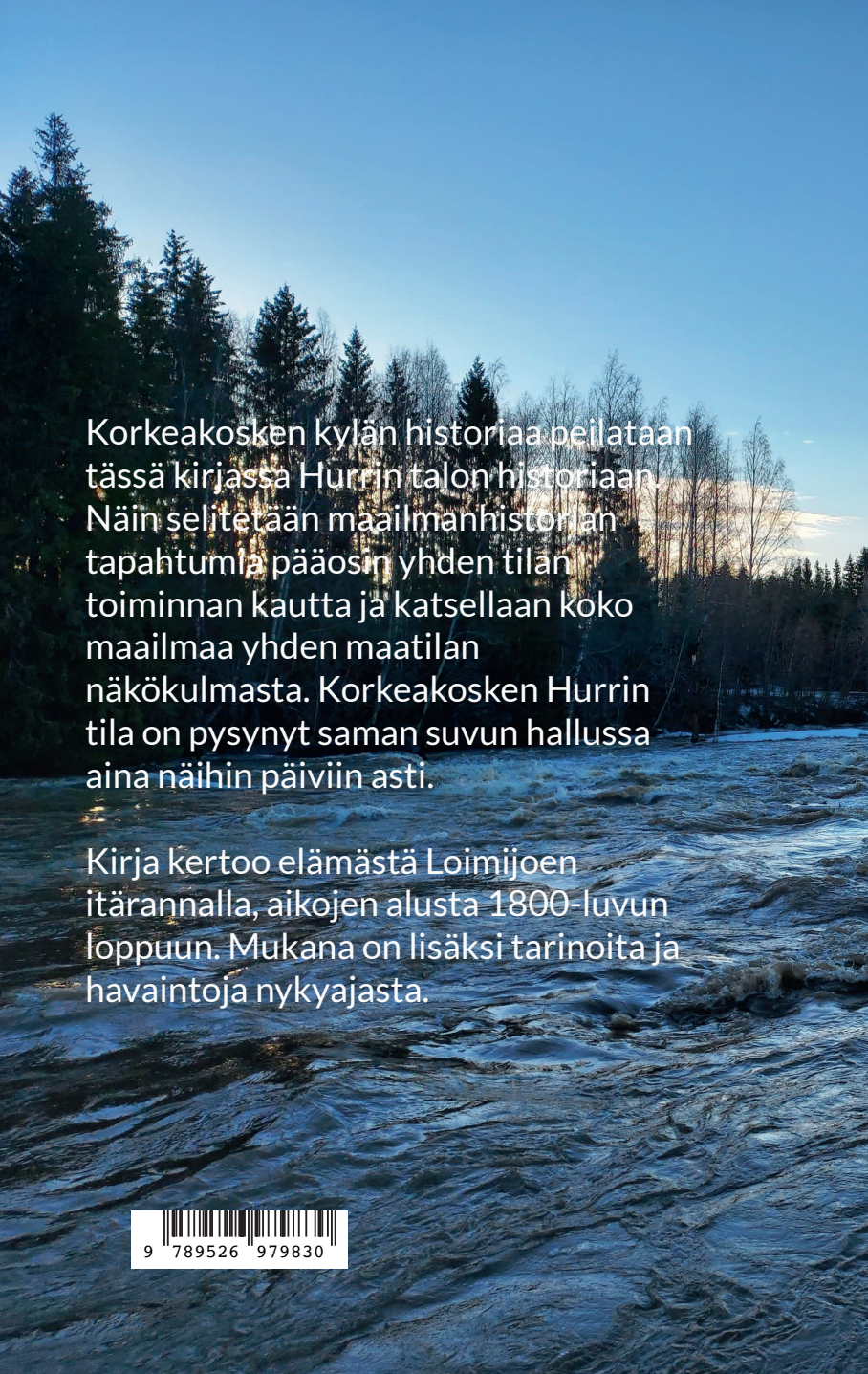
Korkeakosken Kauppilan talon maalta löydettiin vuonna 1941 varhaiskampakeraamisen kulttuurin kivikautinen asuinpaikka. Lähellä taloa, Vanhakosken lampeen

viettävältä soraperäiseltä mäenrinteeltä löydettiin mm. koristeltu saviastian reunapala, hioinkivi, tuhkaa, nokea ja kvartsisirpaleita. Tätä on pidetty tulisijan jäännöksenä ja materiaalit löytyvät Kansallismuseon esihistoriallisen osaston kokoelmista. KM 11719.

Loimijoen laakson Loiman kylästä levisi asutus tiettävästi jo noin 400-luvulla Korkeakoskelle. Asutus levisi täältä Kaharilaan, Huittistenkylään, Mommolaan ja Raijalaan sitä mukana kuin veden vaivaamat alangot kuivuivat.

Maanomistusta osoittavat rajapyykkit tulivat ilmeisesti Suomeen 600-luvulla suomalaisten palkkasotureiden myötä. He kävivät Saksan ruhtinaskunnassa, jossa oli käytössä roomalaisilta omaksutut rajapyykkit. Esimerkiksi Venäjällä ei ollut vastaavaa maanomistuksen merkitsemistapaa käytössä. Rooman valtakunnassa omistus henkilöityi yksittäiseen isäntään, mutta Suomessa on ollut ajatustapana sukuomistus. Talo on sukutalo, jota hoidetaan sukupolvelta seuraavalle.

Oikeus käyttää maata maanviljelyyn perustuu omistusoikeuteen tai maan hallintaan. Aiemmin maanomistuksen pohjana on ollut tehty työ. Metsästä ja rantaniitystä on raivattu kylän luvalla peltoa, jonka seurauksena kyseinen maa-alue kuului raivaajalle tai niittyä niittäneelle. Maanomistus syntyi valtaamalla tai tekemällä työtä kohdealueella.

Korkeakosken kylän historiaa peilataan
tässä kirjassa Hurrin talon historiaan.
Näin selitetään maailmanhistorian
tapahtumia pääosin yhden tilan
toiminnan kautta ja katsellaan koko
maailmaa yhden maatilan
näkökulmasta. Korkeakosken Hurrin
tila on pysynyt saman suvun hallussa
aina näihin päiviin asti.

Kirja kertoo elämästä Loimijoen
itärannalla, aikojen alusta 1800-luvun
loppuun. Mukana on lisäksi tarinoita ja
havaintoja nykyajasta.

